היכא דבדק צור ושחט בו דעבדיה כעין סקילה אבל היכא דשחטיה בסכין לא אמרי אטו סכין כתיבא באורייתא והתנן [א]השוחט במגל יד בצור ובקנה שחיטתו כשירה והשתא דנפקא ליה איסור אכילה ואיסור הנאה מלא יאכל את בשרו בעל השור נקי למה לי [ב]להנאת עורו דסלקא דעתך אמינא בשרו הוא דאסור בהנאה אבל עורו נשתרי בהנאה קמשמע לן בעל השור נקי ולהנך תנאי דמפקי ליה להאי בעל השור נקי לדרשה אחרינא [ג][כדבעינן למימר קמן] הנאת עורו מנא להו נפקא להו מאת בשרו את הטפל לבשרו מאי ניהו עורו והאי תנא [ד]את לא דריש כדתניא[ה] שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע [ו]לאת ה' אלהיך תירא פירש אמרו לו תלמידיו רבי כל אתין שדרשת מה תהא עליהן אמר להם כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך קבלתי שכר על הפרישה עד שבא ר' עקיבא ולימד את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים: ת"ר ובעל השור נקי רבי אליעזר אומר [ז]נקי מחצי כופר אמר לו ר' עקיבא והלא הוא עצמו אין משתלם אלא מגופו הביאהו לבית דין וישלם לך אמר לו רבי אליעזר כך אני בעיניך שדיני בזה שחייב מיתה אין דיני אלא כשהמית את האדם על פי עד אחד או על פי בעלים על פי בעלים מודה בקנס הוא קסבר [ח]כופרא כפרה תניא אידך אמר לו רבי אליעזר עקיבא כך אני בעיניך שדיני בזה שחייב מיתה אין דיני אלא במתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם למצרי[ט] והרג ישראל לנפלים והרג בן קיימא * הי אמר ליה ברישא רב כהנא משמיה דרבא אמר מתכוון אמר ליה ברישא רב טביומי משמיה דרבא אמר המית אמר ליה ברישא רב כהנא משמיה דרבא אמר מתכוון אמר ליה ברישא משל לצייד ששולה דגים מן הים

משכה

היכא דבדק צור. דהיינו כעין סקילה (בא) באבנים: **אטו סכין כתיבא באורייתא.** שתהא שחיטתו חשיבא להתיר יותר משחיטת צור: **והשתא דנפקא ליה אכילה והנאה מלא יאכל.** כרבי אבהו להיכא דשחטיה וכ"ש להיכא דסקליה בעל השור נקי) למה לי: **את לא דריש.** כדתניא דפירש מהן נחמיה: אתין וגמין ריבויין: **שהגיע לאת ה' אלהיך תירא.** לא ידע מה לרבות: **נקי מחצי כופר.** דלא תימא כשהמית משלם חצי כופר כי היכי דבנזקין ח"נ: **אמר לו רבי עקיבא.** פשיטא דפטור והלא אם חייב היה אין תשלומיו אלא מגופו וזה שנסקל ממה תשלם יאמרו לו בעלים הביאהו לב"ד וישלמו לך הימנו: **אין דיני.** אין מדרשי זה שאני דורש אלא כשהמית על פי עד אחד שאינו נסקל אבל ממונא אימא לשלם להכי אצטריך קרא: **מודה בקנס.** פטור וכי היכי דמפטר מקטלא מפטר נמי מכופר ולמה לי קרא. והוא הדין דהוה מצי למפרך מעד אחד פשיטא דפטור: **קסבר כופרא כפרה.** לפיכך אי לא מעטיה הוה אמינא ליחייב בין בעד אחד בין ע"פ עצמו כי היכי דתיהוי ליה כפרה: **אלא במתכוון להרוג כו'.** דפטור מסקילה כדתנן במתני' (לקמן דף מד.): **מתכוון אמר ליה ברישא.** דראיה גדולה היא דלהאי ולאי אצטריך קרא אבל המית על פי עד אחד כו' ראיה קטנה היא דאיכא לאותוביה מודה בקנס פטור ובעד אחד נמי איכא למימר פשיטא דלא מחייב דהא תרי בעינן לאפוקי ממונא ואפילו גבי מועד נמי פטור:

משכה

היכא דבדק צור כו'. אע"ג דשחיטה בצור כשירה מכל מקום כיון דהך שחיטה כעין סקילה אסרה תורה ומשני אטו סכין כתיב בהדיא ולא אתיא צור אלא מריבויא כך הוא עיקר שחיטה בצור אפילו לשחוט לכתחילה כמו בסכין ולפיכך אין לחלק כלל בין צור לסכין וכדין הוא דליבעי לאתויי ברייתא דבכל שוחטין בין בצור בין בקרומית כו' (חולין דף טו:) דמשמע לכתחילה אלא דניחא ליה להביא המשנה ומ"מ סמיך אברייתא דשריא אפילו לכתחילה ובהאיש מקדש (קדושין דף נו:) מייתי הברייתא אהך מילתא גופה: **נפקא** להו מאת בשרו. משמע דרבי יוסי הגלילי דריש אתין דאיהו דריש לקמן נקי מדמי ולדות ותימה דבפרק המקשה (חולין דף ע: ושם) גבי הא דתנן רבי יוסי הגלילי אומר בטמאה טמא בטהורה טהור דדריש מהלכי כפים בחיה טמאתי לך ופריך קלוטה במעי קלוטה ליטמא דמהלכי ד' [כמהלכי] ד' היא ומאי קשה הא קתני בטמאה טמא והאי בטמאה הוא דרבי יוסי הגלילי וכיון דדריש אתין ע"כ כר"ש ס"ל דאוסר גמל במעי פרה כדמוכח בפ"ק דבכורות (ד' ו:) דמאן דשרי לא דריש אתין וי"ל דבחולין פריך מקלוט שראשו ורובו דומה לאמו דמודה ר"ש דשרי כדמוכח פרק קמא דבכורות (שם) * א"נ רוצה ליישב דברי רבי יוסי הגלילי דבחולין אפילו לרבנן דבכורות: **כיון** שהגיע לאת ה' אלהיך תירא פירש. אע"ג דבפ"ק דקדושין (ד' ל:) דריש נאמר איש אמו ואביו תיראו ונאמר את ה' אלהיך תירא השוה הכתוב מורא אב ואם למורא שמים לא הוה ניחא ליה למדרשיה לאוקמי לעשה יתירא: **לרבות** ת"ח. וא"ת מפני שיבה תקום למה לי תיפוק ליה מהכא וי"ל דהכא ברבו מובהק כדתנן (אבות פ"ד משנה י"ב) מורא רבך כמורא שמים או ברב מופלג דהוי כעין רבו: **נקי** מחצי כופר. לא בעי למימר נקי מדמי ולדות כרבי יוסי הגלילי משום קושיא דאנשים ומדמי עבד דהיינו שלשים של עבד לא קאמר דריש לקיש ס"ל דאמר לקמן (ד' מג.) כשאין השור בסקילה דלא משלם קנס ואע"ג דכופר מחייב רבי אליעזר היינו משום דדריש אם כופר לרבות כופר שלא בכוונה כרבי יוחנן דלקמן אבל אם עבד לא דריש דה"ק ר"ל לקמן וסברא דרבי עקיבא דס"ד דתם משלם דמי עבד מן העלייה כדלקמן לית ליה לרבי אליעזר וא"ת ולימא נקי מדמי עבד ממש משוי [י]דבמקום דלא משלם קנס משלם דמים כדמשמע לקמן הלכך אצטריך למפטר תם וי"ל כיון דבתם ליכא קנס בכוונה שלא בכוונה נמי פשיטא דלא משלם דמים א"נ אין סברא להעמיד פטור דנקי אלא אחיובא דכתיב בפרשה בהדיא כגון כופר וקנס ודמי ולדות ולפי הטעמים הללו א"ש נמי לרבי עקיבא דדריש לקמן נקי מדמי עבד כלומר משלשים של עבד ולא בעי למנקט נקי מחצי כופר משום דאפילו מועד נמי פטור שלא בכוונה ולא בעי לאוקמי נקי מדמי בן חורין דמועד איכא דמים שלא בכוונה כדמוכח לקמן אלא היינו טעמא כדפרישית או משום דדמים לא כתיבי או משום דכיון דלא אשכחן כופר בתם לא אצטריך למעט הדמים וא"ת והא לקמן ילפינן אשו שלא בכוונה משור שלא בכוונה אע"ג דליכא כופר באש וי"ל דלא דמי דבאש לא שייך כופר כלל הלכך משום כופר לא שבקינן דמים אבל שור דשייך ביה כופר ואפ"ה ליכא כופר בתם אין סברא לחייבו דמים שלא בכוונה ועי"ל טעם אחר נר"א דמסתבר ליה לאוקמי בכופר מבכל דבר דהכי משמע ליה פשטיה דקרא מדכתיב בתריה ואם שור נגח הוא שישלם כופר וא"ת לרבי יוסי הגלילי דאמר תם משלם חצי כופר וקאמר נקי מדמי ולדות עפי הוה ליה למימר נקי מחצי כופר מטעמא דפרישית וי"ל דאין דומה לו סברא לפוטרו מחצי כופר מאחר שחייבו הכתוב ח"נ: **הביאהו** לבית דין וישלם לך. וא"ת והא לרבי יהודה מועד משלם כופר שלם אע"פ שהשור נסקל דכתיב והשור יסקל וכתיב אם כופר יושת עליו א"כ משלם מן העלייה אע"ג דלענין ניזקין משתלם מגופו דלד תמות במקומו עומדת וי"ל דשאני מועד דגלי ביה קרא ושמא מלד מועדת מחייבו הכתוב כופר שלם אבל תם דלא כתיב בהדיא לא מצי למילף אלא מניזקין וניזקין גופייהו מגופו: **על** פי עד אחד או על פי בעלים. בריש פרק התערובת (זבחים ד' עא. ושם) ובריש פרק כל האסורים (תמורה ד' כח. ושם) פי' הקונטרס דשור אין נהרג על פי בעלים לא נוגח ולא רובע משום דמודה בקנס הוא ותימה לר"י היכן מצינו דהריגת שור הוא קנס ובפ"ק דסנהדרין (ד' י.) נמי דקאמר פלוני רבע שורי הוא ואחר מצטרפין להורגו משום דאין אדם קרוב אצל ממונו ומה בכך מ"מ יפטר מטעם דמודה בקנס ונראה דהיינו טעמא דלא מחייב על פי הבעלים אפילו יהיו ב' כגון של שני שותפין ומעידין עליו משום דאדם קרוב אצל ממונו דהא דאמרינן בסנהדרין דאין אדם קרוב אצל ממונו ה"מ כשבא להעיד ג"כ על חבירו דמתוך שנאמן על חבירו נאמן גם על שורו כדמוכח סוגיא התם אבל אמר שורי נרבע לא מבעיא לן דפשיטא דקרוב אצל ממונו הוא כיון שלא בא להעיד על חבירו: **מודה** בקנס הוא. דקיימא לן פלגא נזקא קנסא ונראה דהוה מצי למפרך אעד אחד דאין סברא לומר שלא יחשוב מרשיע עצמו כשמודה ואין רוצה לישבע ואף על גב דעל ידי העד בא עליו חיוב זה אלא הפשוט יותר נקט:

הא

עין משפט נר מצוה

נ א מיי' פ"א מהלכות שחיטה הלכה יד סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' ו סעיף א:

נא ב מיי' פ"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה כב ופי"ד מהל' אסורי מזבח הלכה א ב:

נב ג מיי' פי"א מהל' נזקי ממון הלכה ג והלכה יג:

מסורת הש"ס

א) חולין טו: קדושין נו: ע"ש, ב) רש"ל, ג) [פסחים כב: וש"נ], ד) קדושין נז. בכורות ו: ע"ש פסחים כב: [וע' חגיגה יב.], ה) [לעיל מ.], ו) [בפ"א: לנכרי], ז) [שמות כא], ח) [ד"ה קלוט], ט) ר"ח, י) [פי' תוס' מנחות יא: ד"ה ור"ש], כ) גי' ר"ח דכמועד, ל) [ד"ה עם],

תורה אור השלם

ו. את יי אלהיך תירא ואתו תעבד ובשמו תשבע: דברים ו יג

גליון הש"ס

גמ' הי אמר ליה ברישא. כעין זה נדה דף יג ע"א: תוס' ד"ה נפקא כו' א"נ רוצה ליישב. כעין זה עי' לקמן מו ע"א בתוס' ד"ה מאי טעמא גופה וכו':

מוסף רש"י

היכא דבדק צור ושחט בו. דסקילה היא, דמגלגל לא מצי נפיק, דלאו נגלה הוא, אבל שחיטה סכין לא (קדושין נו:). **אטו סכין כתיבא באורייתא.** אלא שחיטה, וכיון דהכי הוא כי שחטה נמי בצור לאו סקילה היא אלא שחיטה, ואמר לך הכתוב בשרו והוא הדין סכין (שם). **במגל יד.** דפשיטא בלע"ז ויש לה שני פיות האחת חלקה כסכין והאחת יש לה פגימות (חולין טו:). **את לא דריש.** לריבויא דסבר לה כשמעון העמסוני (פסחים כב:) שפירש מלדורשן (קדושין נז.). **היה דורש כל אתין שבתורה.** לריבויא (שם). **כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא.** אמר מה ארבה ליראה עמו, **פירש.** מכולן וחזר בו מכל ריבויין שדרש, דמדהא לאו לריבויי אתא כולהו נמי לאו לריבויי אתו (פסחים כב:) פירש מכל דרשות שדרש, דכל אתין באין לרבות וזה אין מה לרבות בו (בכורות ו:) שילא לרבות שום דבר להשוותו למורא המקום (קדושין נז.). **לרבות תלמידי חכמים.** שיהא מורא רבך כמורא שמים (פסחים כב:). **נקי מחצי כופר.** שאם הרג את האדם נקי מחצי כופר, ואע"ג למועד משלם כופר שלם לא אמרינן תם ישלם חצי כופר כי היכי דגבי נזקין משלם חצי נזק (קדושין נו: ובעי"ז פסחים כב: וכתובות מא.). **כופרא כפרה.** לכפר על זה שהרג שורו את האדם (מכות ב:).